

Zorgleerlingen hebben meer structuur nodig

Hoe kunnen we in onze dagelijkse praktijk beter omgaan met leerlingen die kampen met ontwikkelingsstoornissen of sociaal-emotionele problemen? Drie vmbo-scholen werken samen met KPC Groep om antwoorden te vinden op die vraag. Het Eindhovense Christiaan Huygens College zoekt het vooral in meer structuur in de bovenbouw voor zorgleerlingen.

“De structuur die we onze leerlingen bieden tijdens de eerste twee jaar verdwijnt bij de overgang naar de derde klas.” Marjolein Soeteman, teamleider bovenbouw van het Christiaan Huygens College maakt zich zorgen. “Dan kiezen ze voor een van de sectoren Zorg & Welzijn, Economie of Sport, Dienstverlening en Veiligheid. Zodra ze een keuze hebben gemaakt, werken ze 15 uur per week in een werkplekstructuur heel zelfstandig in groepjes aan projecten die soms zes weken duren. Leerlingen zijn tot dan toe gewend aan klassikaal onderwijs. Die houvast zijn ze kwijt op het moment dat ze een groot deel van hun tijd in de leertuin doorbrengen.”

Verschillen

Soeteman staat niet alleen in haar zorgen over de dagelijkse praktijk rond zorgleerlingen. Verleden jaar kwamen meer dan honderd zorgcoördinatoren en docenten uit de bovenbouw van het vmbo bij elkaar om zich te buigen over de problemen. Ze kregen achtergrondinformatie van KPC Groep over het omgaan met zorgleerlingen en wisselden ervaringen uit. In het vervoltraject werken drie vmbo scholen aan verbeterpunten op basis van het door KPC Groep ontwikkelde programma *Teamcompetent*. De school van Soeteman is er een van. Bij het Christiaan Huygens ligt het accent vooral op de afstemming tussen docenten.

Soeteman ziet in de leertuinen zorgleerlingen die afhaken omdat ze de vrijheid niet aankunnen. “Hun spanningsboog is gewoon te klein. Bij het minste of geringste zijn ze afgeleid. De docent of de onderwijsassistent

We willen het talent en de kennis van onze docenten gebruiken om haalbare verbeteringen te krijgen

speelt daarin natuurlijk een rol, maar uiteindelijk moeten de leerlingen het zelfstandig leren zelf oppakken. Dat gaat lang niet altijd goed. Vooral als je werkt met een groep waar de intellectuele vaardigheden sterk uiteenlopen en sommige leerlingen ook nog eens moeten leren omgaan met

ontwikkelingsstoornissen en sociaal-emotionele problemen. De verschillen worden daardoor steeds groter.”

Houvast

Begrijp haar goed. Ze vindt het prima dat leerlingen op school kennismaken met praktijksituaties in een werkplekstructuur. “Het is ook heel goed en veilig dat je ze leert een gesprek te voeren, leert hoe je een oudere helpt met lopen en dat je ze leert hoe verschillende afdelingen van een bedrijf samenwerken. Maar dat lukt alleen als je ze voldoende houvast biedt.”

Te weinig houvast speelt niet alleen een rol in een werkplekstructuur. Ook vanuit een ander perspectief wil de school haar leerlingen meer houvast bieden. Want elke docent brengt persoonlijke accenten aan binnen de uitvoering van de algemeen geldende schoolregels, met als gevolg dat er van de leerling een hoge mate van flexibiliteit wordt verwacht. Teamleider Soeteman: “We hebben als school de plicht onze leerlingen voldoende bagage mee te geven om zich te redden op het roc. De verantwoordelijkheid van docenten gaat daarbij verder dan alleen vakinhoudelijke zaken en de voorbereiding op het examen. Samen zijn we ervoor verantwoordelijk dat leerlingen begrijpen hoe ze moeten leren, hoe ze moeten samenwerken en hoe ze zich moeten oriënteren op de toekomst. Daarvoor moeten we meer inzicht krijgen in hoe ze leren, hoe de situatie thuis is en met welke persoonlijke problemen ze te kampen hebben.”

TEAMCOMPETENT

Volgens veel docenten in het vmbo leiden nieuwe didactische werkvormen en nieuwe leeromgevingen tot grote verschillen in het gedrag en het leren tussen leerlingen op de bovenbouw. De bouwstenen van TEAMCOMPETENT vormen de leidraad bij de aanpak van de praktische problemen waar veel vmbo school tegenaan lopen. De zeven bouwstenen zijn ingedeeld naar organisatie, leerkracht- en leerlingcompetenties. Met de teamcompetenties als verbindende schakel.

Bouwstenen van TEAMCOMPETENT

A. ORGANISATIE

1. Structuur

De structuur wordt vanuit twee perspectieven bekeken:

- vanuit de inrichting van de school, de klas en het leerplein. Een veilig toegankelijke leerruimte draagt bij aan positief gedrag van leerlingen.
- vanuit het voorspelbaar handelen van de docenten. Een goede week- en jaarplanning draagt bij aan een actieve leeromgeving waarbij de docent grip houdt op het onderwijsaanbod.

2. Planningsysteem

Met een goed planningsysteem kan de school de leerlingenzorg beter afstemmen op de groei- en ontwikkelingsmogelijkheden van de leerlingen. Een goede organisatie van het groei- en ontwikkelingstraject bij de instroom leidt tot een betere afstemming van het leeraanbod.

B. LEERLINGCOMPETENTIES

3. Zelfstandige leerhouding

De leerhouding van leerlingen wordt positief beïnvloed als zij zich actief bezig houden met hun eigen leerproces. Omgaan met regels en afspraken, tijdsbewust zijn en planning begeleidt leerlingen in het zelfstandig leren. Zelfstandig leren bereidt de leerlingen voor op het zelfgestuurd leren.

4. Samenwerkend leren

Samenwerken is een voorwaarde om van en met elkaar te leren in verschillende situaties. Variatie in de samenstelling van groepen leidt tot positiever gedrag.

C. LEERKRACHTCOMPETENTIES

5. Pedagogisch-didactische aanpak

Wie geoefend is in het aanbrenge van variatie en kan inspringen op verschillende leerstijlen van leerlingen, kan met de toenemende verschillen tussen de leerlingen beter omgaan.

6. Interactie

Inventarisatie van de verschillende interactieprocessen

- tussen docenten en de individuele leerling;
- tussen de docent en een groep leerlingen/klas;
- tussen de docent en ouders;
- tussen de docent en vertegenwoordigers van bedrijven/instellingen.

De docent helpt en corrigeert leerlingen in kwetsbare situaties en voelt zich verantwoordelijk voor het welbevinden van de jong volwassene en de sfeer in de groep.

D. TEAMCOMPETENTIES

7. Teamleren

De school is een lerende organisatie die openstaat voor het vermogen van het schoolteam om kennis en ervaring met elkaar te delen en daarvan te leren.

Bron: KPC Groep, 's-Hertogenbosch

Reikwijdte

Het is zeker niet de bedoeling dat het project leidt tot grote verbouwingen of een andere inrichting van het gebouw. Het gaat niet om veel geld en het gaat niet om ambitieuze plannen voor de lange termijn. Soeteman: "Waar het om draait is dat we het talent en de kennis van onze docenten gebruiken om concrete, haalbare verbeteringen boven tafel te krijgen waar we bij wijze van spreken morgen mee aan de slag kunnen. Het management van de school speelt daarbij natuurlijk ook een rol, net als het Ministerie van OCW. Maar ik ben ervan overtuigd dat het vooral vanuit het team zelf moet komen, met een beetje hulp van buitenaf. Daarom hebben we KPC Groep gevraagd ons te begeleiden bij dit project." Er wordt wel eens geklaagd over de werkdruk in het onderwijs. Maar de meeste docenten doen met plezier aan het project mee volgens Marjolein Soeteman. "Ze hebben natuurlijk ook niet voor niets gekozen om in het vmbo les te geven. Dat brengt een verantwoordelijkheid met zich mee. De meesten zijn graag bereid om over de muren van het lokaal heen te kijken, zichzelf kwetsbaar op te stellen en van elkaar te leren. Wat dat betreft denk ik dat dit project een echte eye opener zal worden."

Informatie: Ruud van Herp MME, adviseur KPC Groep: r.vanherp@kpcgroep.nl.